

TIDSKRIFT FÖR BRANDVÄSENDET

Band 3

Maj 1912

N: 5

Prenumerationspris inkl. postarvode:
För helt år Kr. 5: —
Läsnummerpris 50 öre.

REDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIFVARE:
BRANDCHEFEN I SUNDSVALL G. HELLGREN.
RIKSTELEFON 160.

Minimiannonspris 80 öre pr centim.
Utkommer med 12 nummer pr år.
Boltryckeri-Aktielaget i Sundsvall 1912.

Svenska Brandchefsföreningen

har för afsikt att under sitt årsammanträde i Stockholm den 8. och 9. nästkommande Juli ägna särskild uppmärksamhet åt den med sammanträdet afsedda utställningen af brandmateriel, redskap och andra för brandkärer lämpade föremål samt för den skull under första mötesdagen kl. 3—6 e. m. och andra mötesdagen kl. 2—4 e. m. lämna tillfälle till demonstration och uppvisning af de olika firmornas föremål.

Den närmare tidsfördelningen för demonstrationen äfvensom sättet för densammas utförande genom aningen kommitté eller den utställande firmans eget ombud komma, då det gäller viktigare föremål, att bestämmas af Brandchefen i Stockholm.

Anmälan om deltagande i denna utställning bör *snarast* göras till *Brandchefen i Stockholm*, hvilken lämnar närmare upplysningar och bestämmelser.

Meddelande från Svenska Brandchefsföreningen.

Medlemsförteckningen för 1912 skall tryckas för att blifva färdig till utdelning vid årsammanträdet. För att komma med i förteckningen böra därför de brandchefer, vice brandchefer eller därmed jämförligt brandbefäl, som önska ingå i Föreningen, men ännu ej gjort detta, *snarast* insända anmälan, uppgift å befattning, födelseår och yrke eljest samt årsafgiften kr. 5: — samtidigt i postanvisning till

Brandchefen i Kalmar.

Organisationsfrågor.

Med anledning af de vidtomfattande synpunkter rörande brandkärers organisation, en ärad insändare sign. O. i denna Tidskrift nr 3 låtit meddela, anhallen undertecknad, utan att här vilja uppräda såsom kritiker, blott få framställa den uppfattning jag själf varit i tillfälle erhålla.

Vidkommande först Brandchefens i Nyköping spørsmål huru den värnpliktiga brandstyrkan bör vara ordnad, där sådan är föreskrifven såsom reserv till fasta kären, är visserligen svårt för utomstående att yttra sig om föreskrifterna i nämnda stads reglemente, men vanligen bestämmes ju i detta brandstyrkans indelning jämte det antal man, som såsom reserv till fasta kären står till brandchefens förfogande, när hälst så påfordras. Skulle sådant reglemente icke vara utfärdadt i öfverensstämmelse med brandordningen, torde detta få anses såsom förbiseende i organisationen.

Den allmänna, värnpliktiga brandstyrkan får väl tillsvidare anses som en fortfarande vidhängande surdag, som hälst borde afskaffas, ehuru den ännu måste kvarstå på papperet. För organisationer med halfasta kärer torde den allmänna kären dock vara erforderlig.

I organisationsfrågan hyser jag obetingadt den åsikten, att för ernående af slagfärdighet bör, där så ske kan, finnas kasernerad kär af den storlek förhållandena kräfva samt därjämte en lämpligt afpassad reserv, som medels signal tillkallas vid behof. Denna reserv bör naturligtvis vara städjad samt erhålla den ersättning per tjänstgöringstimme, som fullt ut motsvarar mistad arbetsinkomst.

Jag håller före, att intet stadssamhälle är så fattigt att icke en lämplig byggnad kan inköpas för att apteras till hjälplig brandstation, där befäl och manskap ha sin bostad samt där redskap och larmsignalapparater äro placerade. Härfor torde icke ens i det minsta samhälle finnas oöfverstigliga hinder. De halfasta brandkärerna — frivilliga eller icke —, hvilkas befäl och manskap bo i sina hem på skilda ställen inom ett samhälle, kunna svårigen anses vara annat än en reserv eller bättre afdelning ur allmänna brandstyrkan, emedan tiden från eldens tillkännagifvande till dess effektiv eldsläckning kan påräknas af helt naturliga skäl blif så lång, att endast sluppen är medhjälpare, om nöjaktigt släckning åstadkommes.

Det är mig bekant, att eldsvador skilda gånger inträffat på blanka f. m. vid trafikerade gator, hvarvid husen stått brinnande i folkmängdens åsyn, utan att någon släckningsåtgärd blifvit vidtagen, beroende därpå, att dröjsmålet för brandsignalens afgifvande till dess brandkären anländt närmast sig halftimmen, och följderna kunna lätt nog tänkas. Denna tidsfrist bör väl icke tillskrifvas manskapets bristande vilja, utan

Anmärkningsvärda eldsvådor.

Linköping.

Kl. 11.20 f. m. d. 29 Mars alarmeras Linköpings brandkår genom telefon af en patrullerande polis-konstapel till ett trävåningshus Nygatan 25. Uttryckning kunde i första ögonblicket endast ske med ett fordon — redskapsvagnen — enär det andra hästparet motionerades i staden och samtidigt användes för forslande af manskap, som verkställde anbefalld profning af brandtelegrafen. Nästan omedelbart kunde emellertid dessa hästar, som för tillfället befunno sig vid Karlberg hemkallas genom brandtelegrafens telefon och inträffade med stora mekaniska stegen omkring 10 minuter efter den först anlända vagnen.

Vid brandkårens ankomst trängde tät rök ut ur vindens fönstergluggar och vid takfoten rundt hela huset. Då någon uppfattning om eldhärdens läge ej genast kunde erhållas, drogs en slangledning uppför hufvudtrappan. Snart fann man dock, att man på denna väg ej kunde nå härden, hvarför 2 slangledningar drogos uppför husets bägge andra trappor. Genom järndörrarna till vinden försökte man därefter tränga in till eldhärden, men hindrades af den intensiva heftan och af röken, som genom på vinden upphängda kläder blifvit mycket svår att uthärda. Tung och kvävande låg den ända ned på golvet. Icke ens med tillhjälp af en rökskyddsapparat lyckades man afsevärdt tränga in på vinden.

Ett nytt angrepp gjordes med tillhjälp af den då anlända mekaniska stegen öfver taket. Stegen restes från Nygatan, och genom takfönster och uppluggna hål leddes en slangledning in mot där upptäckta brandhärder. Det blef nödvändigt att draga sig tillbaka och försöka angreppet från annan takpunkt mera i lovalt. Stegen förlyftades till Tanneforsgatan, två slangar uppdrogos och åter gick man mot elden, upptagande nya hål i taket. Genom dessa afledes en del af den besvärande röken och smänigom kunde man tränga ned till vinden samtidigt som de vid trappuppgångens slangledningar posterade brandsoldaterna kunde avancera.

Delar af reservkåren, stegareafdelningen samt slangkärorna n:o 2, 3 och 4, som omkring kl. 11.40 alarmerats, hade under tiden kommit i verksamhet med en slang från gårdssidan, upptagen på taket medelst lilla mekaniska stegen, samt en slang i stora uppgången, hvarjämte ännu en upptagits på bredvidliggande hus.

Omkring kl. 1.15 hade brandkåren blifvit herre öfver elden. För att minska vattenskadan hade emellertid af reservkåren personal uppsändts till de öfversta våningarna, hvarifrån det nedträngande vattnet med skyfflar och pytsar uppsamlades och utkastades genom fönstren. Kl. omkring 2 kunde reservkåren och större delen af brandkåren hemförlovas. Eftersläckning pågick ytterligare omkring halfannan timme.

Omkring 700 m. slang, uppdelad på 6 ledningar, kommo till användning.

En hel del privatpersoner, f. d. brandsoldater, däribland en, som för 29 år sedan hade anställning i brandkåren, gymnasister, plåtslageriarbetare, skorstensfejare m. fl. lämnade ett villigt biträde vid släckningen. Särskildt förtjäna de sistnämnde ett erkännande för oräddhet och energi.

Vindsinredningen blef som man kunde vänta helt och hållet förstörd och äfven takbjälkarne voro illa åtgångna. En enda bostadslägenhet fanns å vinden,

i stället kårens organisation, ty först måste ju manskapet ikläda sig brandutrustningen, därefter begifva sig till spruthoden för att hämta redskapen samt under språng draga redskapen till brandstället, och vid framkomsten är manskapet så nervöst och uttröttadt, att någon släckning, sådan som sig bör, svårigen kan påräknas. Lyckligare resultat kunna ju inträffa, men torde dessa få anses som mera tillfälliga.

Stadssamhällen finnas, som byggt hus under namnet »Brandstation» med plats för redskap, men utan bostäder för kårens personal. Att redskapen väl förvaras är nog bra, men äfven den ypperligaste redskap uppfyller föga sitt ändamål, då manskap saknas för dess omedelbara användande.

Lika opraktiskt som riskabelt får väl äfven anses vara, att larmsignalapparaterna för de halfstata kårerna äro placerade å poliskontoren och där skötas af vaktan. Det har nämligen ofta händt, att dylik vakt tillfälligt utkallats eller haft arestanter m. m. att sköta. Dessutom är väl icke utslutet, att detta utom brandkårens stående manskap saknar såväl de praktiska som teoretiska förutsättningarna för att rätt kunna sköta så viktiga apparater. Brandkåren, som i första hand borde mottaga ingående signaler, vet ofta litet om brandstället. Man har också af denna anledning hört en del både anmärkningsvärda och löjlige berättelser, hvilka här ej böra återgifvas.

Beträffande påståendet, att vi föga beaktat det tyska frivilliga brandkårssystemet, ber jag få meddela, att så icke varit förhållandet, ty enligt hvad jag erinrar mig importerades sagda system från Tyskland redan 1895 och användes försöksvis i ett flertal städer, ja till och med som fast kår, men efter kortare eller längre tids förlopp slopades detsamma litet här och hvar såsom ohållbart.

Af egen flerårig erfarenhet nödgas jag göra det uttalandet, att något i praktiken ohållbarare system näppeligen kan ifrågakomma, ty en dylik kår fungerar en kort tid — så länge den har nyhetens behag, men därefter synes plikt känslan vara försvunnen. Tänker man sig något närmare in i frågan, förvånar man sig ej heller däröfver, ty hvilken person vill binda sin frihet och på lediga tider och helgdagar vistas hemma blott ochbart för nöjet att draga brandredskap till en möjligen utbrytande eldsvåda. För öfrigt är tidsandan numera sådan, att ingen hvarken oppoffrar tid eller ikläder sig ansvarsfulla sysslor utan fullgod ersättning och detta gäller i all synnerhet en tjänst sådan som brandmannens, ty en sådan kräfvat fullt ut sin man.

Tyskland och Österrike, hvarom den ärade insändaren talar, hafva nog sin stora betydelse, i synnerhet det förna, då det är fråga om tekniska fackkunskaper, men jag tror ej att lyckligaste sättet att lösa organisationsfrågor är att organisera frivilliga brandkårer efter främmande länders mönster.

Det bör i sammanhang härmed påpekas, att icke ens halffasta — frivilliga — brandkårssystem inom eget land kunna tagas som exempel från det ena samhället till det andra, ty, om ett sådant system kan åstadkommas och fungera hjälpligt i det ena stadssamhället, passar det kanske absolut icke i ett annat.

Mycket skulle härom kunna vara att orda, men det sagda torde för denna gång vara nog.

..... r

bebodd af en änkefru. Lägenheten blef emellertid tämligen oskadad af elden.

Tredje våningen blef mycket svårt ramponerad af vattnet, som trängt igenom taket, genombliött gipset och mer än tumshögt täckte golvet. Äfven i andra våningen anställde vattnet stora skador. Till och med i bottenvåningen, upptagen af butiker, sippade vatten ned utan att dock åstadkomma någon mera betydande förstörelse.

Hyresgästerna hade så långt de förmådde sökt skydda möbler och lösöre, men då endast en del kunde forslas ut äro skadorna stora.

På hvad sätt elden uppkommit är ännu obekant.

Från trängkåren hade välilligt nedsändts en ordningsvakt på en befälhavare och 15 man, som biträdde stadens polisstyrka att hålla de talrika åskådarna så långt tillbaka från brandstället, att släckningsarbetet ostördt kunde bedrivas.

Norrtelje. Angående den stora eldsvådan den 10 april meddelas nu af brandchefen och stadsfiskalen i form af utdrag ur polisrapporten en del detaljer, som under nu pågående diskussion i organisationsfrågor o. d. böra kunna påräkna intresse.

Gården i fråga var uppförd af trä i två våningar med tak af tegel och bestod af en hufvudbyggnad mot gatan samt tvänne med densamma hopbyggda flyglar inåt gården.

På gaveln i östra flygeln fanns ett vindrum, som plägade användas till gästrum, och bredvid detta rum hade åt gårdssidan anordnats ett mindre rum för en vattenreservoar. I öfrigt var vinden längs hela byggnadskomplexet öppen och endast på ett ställe nämligen i midten af huset åt gatan afdelad genom en gles plankvägg. I östra flygeln funnos tvänne skorstensmurar.

I hela komplexet voro elektriska belysningsledningar inledda och uppdelade på flera serier, af hvilka en var uppdragen från bottenvåningen vid stora trappan till korridoren i östra flygeln och därifrån genom vindstrappan öfver vinden till reservoar- och vindrummen. A vinden voro belysningsträdarna framdragna längs östra sidan och fästa på insidan af takstolarnes bjälkar. Från bottenvåningen var äfven

elektrisk ringledning uppledd till vindrummet, och trädarna till denna gingo fram i närheten af belysningsträdarna och längs dessa.

Elden började å vinden i denna gårds östra flygel i närheten af vindrummet, spred sig därifrån till vinden åt gatan och genombrot snart taket till såväl flygeln som hufvudbyggnaden. Då vid tillfället rädde stark bläst från nordväst, fick elden, sedan taket genombrotts en rasande fart och inom kort stod hela byggnadskomplexet i ljus låga. Under tiden hade elden spridit sig till grannhusen och hotade gång på gång att kasta öfver till motsatta sidan af gatan. Brandkåren som upprings omkring kl. 2.15, men som på grund af en del ogynnsamma omständigheter först efter omkring 20 minuter kommit i full verksamhet, måste koncentrera alla sina ansträngingar på att hindra elden från att gå öfver gatan. På grund af att en hel del brännbara ämnen förvarades i diversehandeln i det med apoteksgården sammanbyggda huset, utvecklades härifrån en synnerligen stark hetta. Särskildt svårt var det att rädda det med i ifrågasvarande hus sammanbyggda enväningshuset. Elden härjade här hela vinden. Vid 4-tiden på morgonen vände sig emellertid vinden mot sydväst. Följden häraf blef närmast den, att gårdarne uppåt gatan blefvo mera hotade. Snart hade elden äfven spridit sig och det dröjde ej länge, förr än elden kastade sig öfver den 7 meter breda gatan. Först vid 7-tiden på morgonen kunde elden anses vara begränsad. Eftersläckningen pågick hela dagen och följande natt, och vakt måste hållas vid brandstället under de tre följande dygnen.

På grund af vakthafvande poliskonstapelns oförstånd blef jag väckt först omkring 10 minuter efter det brandkåren upprings. Kl. 2.35 anlände jag till polisstationen och efter en hastig inspektion i brandstationen skyndade jag till brandstället dit jag torde hafva anländt kl. 2.40. En grof slang med tvänne grenslangar var då utlagd från ångsprutan och vatten påsläppt. Hela östra flygelbyggnaden stod i ljus låga och elden hade redan spridit sig till vinden i huset åt gatan, hvares tak den här och hvar började genombryta. Jag gaf genast order om att införa en slang genom porten upp i stora trappan och att från gatan resa en stegen mot hufvudbyggnaden midt för östra flygeln, i afsigt att hugga igenom taket och genom öppningen införa strålen från den andra slangen. Ordern hade emellertid endast delvis hunnit utföras, då elden på några sekunder genombrot, dels yttertakets till hufvudbyggnaden på flere ställen och dels taket till andra våningen i samma hus, så att lågorna började slå ut genom fönstren. För att söka hindra, att elden spridde sig nedåt staden, måste jag då gifva order om den inre slangens tillbakadragande, hvarefter det sprutades från gatan med båda slangarne. Under tiden hade jag gifvit order om, att ännu en grof slang skulle läggas ut från ångsprutan, och då denna kort därpå var utlagd, tillkopplades till densamma tvänne grenslangar, så att vi nu fingro fyra stralar. Effekten blef emellertid ej den väntade, enär trycket på grund af det långa afståndet till brandstället, omkring 500 meter, samtidigt minskade. Då det bläste ganska hårdt från nordväst och elden syntes vinna terräng.

gaf jag kl. 2.45 order om att genom klämtning tillkalla värnpliktiga kåren. Klämtningen i kyrktornet började kl. 2.50 och vid 3-tiden hade ett flertal af den värnpliktiga kåren kommit tillstades. Kl. 3.15 voro handkraftsprutorna, nämligen uppfordringsverket samt sprutorna N:ris 1, 3 och 5 i full verksamhet. Då vinden fortfarande låg på nedåt staden, måste såväl uppfordringsverket som sprutorna N:ris 1 och 3 och tvänne af ångsprutans slangar afdelas för det östra brandområdet. Handkraftsprutorna voro placerade å tapetseraren Hanssons tomt, medan ångsprutans slangar arbetade från gatan. För västra brandområdet voro sprutan N:o 5 och tvänne af ångsprutans slangar afdelade. Vid 4-tiden kastade vinden om till nordost, hvarigenom faran för eldens spridning nedåt staden väsentligt minskades, men i stället blef faran så mycket större för de vid öfre delen af Tullportsgatan liggande gårdarna. Uppfordringsverket och sprutan N:o 3 måste nu öfverflyttas till västra brandområdet. Elden rasade likväl fortfarande med oförminskad styrka öfver på det östra brandområdet. Då elden hotade att gå öfver gatan, som endast är 7 meter bred, efter-sändes brandsegel från brandstationen för att med dessa söka rädda de på andra sidan gatan liggande husen. Hettan vid takfoten var emellertid så stark, att det var omöjligt att få upp seglen, hvarför dessa i stället anbringades dels å gavveln på ett för 18,000 kronor försäkradt hus inne å byggmästaren Nilssons gård och dels på Tullgårdens mot brandområdet vetande fasad.

Tack vare brandseglen och enskilda brandsoldaters uthållighet vid besprutningen och skyddandet af dessa, räddades såväl boningshuset inne å Nilssons gård, beläget endast 4 meter från det nedbrunna huset, som Tullgården.

Anledningen till att elden kunnat få en så stor omfattning är naturligtvis i första hand den, att brandkåren så sent alarmerades. Elden hade nämligen rasat dessförinnan minst en half timma och innan släckningsarbetet kom i gång, dröjde det ytterligare omkring 20 minuter. Då brandkåren kom tillstades hade elden på flere ställen genombrutit taket, och då det vid tillfället rådde stark bläst, bidrog naturligtvis detta i hög grad till eldens spridning. Vidare var hela vinden i apoteksgårdens byggnadskomplex öppen och ej afdelad genom mellanväggar, hvarför elden, då den väl fått fart, spred sig med utomordentlig hastighet. En annan bidragande omständighet var den, att de flesta husen voro sammanbyggda utan att vara afskilda genom brandmurar. Äfvenledes var ångsprutans effekt på grund af det långa afståndet till brandstället relativt låg. Strålarne gingo knappast upp till taknockarne, oakadt sprutan gick med högsta möjliga tryck. Det brunna området torde såsom byggnads-komplex betraktadt, d. v. s. om man bortser från enskilda byggnader, hafva varit det farligaste i staden.

Angående orsaken till eldens uppkomst torde ej något bestämt påstående kunna göras, men med all sannolikhet har den uppkommit genom de elektriska belysningsledningarne, som antagligen skadats vid den sopning och rengöring, som ägt rum å vinden kvällen före branden.

Ett par tjänare hade kvällen före branden varit uppe å vinden i östra flygeln och sopat i hop och burit ned en mängd snö, som yrt in där vid föregående dags snöstorm, och hade de då äfven sopat hjulkarne, på hvilka de elektriska ledningarne voro fästa. Brandnatten kl. 20 minuter före 2 hade tjänarne vaknat vid ihållande ringningar i den elektriska ringledningen, men ej fäst tillbörligt afseende härvid utan

stoppat papper i ringklockan för att slippa höra ringningen. Först en half timme senare, då det börjat spraka och dånå å vinden, hade de undersökt närmare och alarmerat brandkåren.

Såsom kommentar till polisrapporten vill jag meddela, att vi hafva »frivillig brandkår» om 35 man förutom befäl och maskinister, och hafva samtliga elektriska ringledningar till sina bostäder från polisstationen, system L. M. Eriksson; samt att vi hafva fast ångspruta, Ludvigsborg, om 30 hästkrafter och 3,000 minutliter från sex strålar på 50 meters distans. Slangen till densamma, omkring 1,350 meter, utlägges numera efter häst. Dock användes sprutan endast som uppfordringsverk på distanser öfverstigande 700 meter.

Under eldsvådan blef till fullo ådagalagdt, att brandsegel äro till synnerligen stor nytta, för att icke säga absolut nödvändiga, vid större eldsvådor i trästäder af äldre typ med smala gator och delvis sammanbyggda hus. Gårdsägaren i dylika samhällen borde därjämte vara förpliktade att hafva krokar inslagna på lämpliga ställen i takföt och nockar, så att seglen hastigt och lätt kunde uppsättas.

Lysekil. Angående den stora brand, som den 9 maj härjade flere gårdar i nämnda stad meddelas följande:

Staden har en icke kasererad brandkår om 15 man utom befäl, 2 ångsprutor om hvardera 750 minutliter och 12 minuters uppeldningstid.

Larm gick kl. 3.02 f. m. Efter 5, högst 9, minuter var hvarje man, af hvilka dock flere bo ganska afälgset från brandstället, på sin plats.

Stark sydlig vind blåste medförande eldflyg, som antände mer än 200 meter afälgset belägna byggnader. Hotell »Continental», en medelstor byggnad af plank, nedbrann fullständigt på ca 20 minuter och därå anbragta grofva järnbalkar hade genom hettan antagit märkliga former.

Vattenledningen (som dock inom årets slut torde blifva mera effektiv) kunde ej prestera mera än en slangledning, hvars stråle ändock ej nådde öfver första våningen.

Platsen för eldsvådan är särdeles svårtillgänglig, då det gäller att uppfordra saltvattnet för släckning. De 2 slangledningarna från ångsprutorna voro sammanlagdt af öfver 1,200 nits längd och genom grening af dessa åstadkommos 4 strålar samt från en handkraftspruta 1 stråle. Ångsprutorna igångsattes 20 minuter efter larmet. Den starka stigningen, afståndet af öfver 600 meter och friktionen i slangarna åstadkom gifvetvis ytterligare dröjsmål innan vattnet nådde målet.

Efter att halva ödelagt 3 medelstora och 3 mindre byggningar samt delvis härjat flera småhus var elden kl. 4.45 f. m. begränsad, ehuru flera hus på betydligt afstånd från brandstället fattade eld så långt efter som kl. 1 e. m. Eftersläckningen varade till kl. 6.30 e. m.

Värdet af det brunna utgör ca 200,000 kr.

Från eget land.

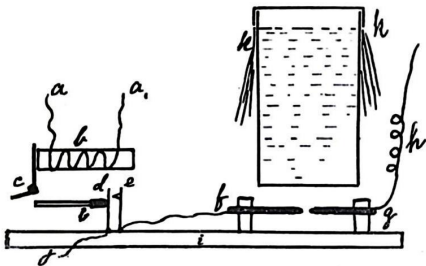
Sundsvall.

»Helvetesmaskinen» i telegrafhuset.

Då det säkerligen kan intressera Tidskriftens läsare att få några med förhållandena öfverensstämmande upplysningar angående det af en del tidningar

i landet relaterade attentatet mot telegrafhuset i Sundsvall, införa vi här en schematisk bild af den s. k. »maskinen» jämte kort beskrifning däröfver samt ett meddelande om de experiment, som med anledning af tilldragelsen sedermera utförts.

Från ett nummer å öfverkopplingsplinten voro trådarna a, a dragna till magnetrullen b i en vanlig klaffapparat, hvars klaff c vid nedfallet slutar en s. k. larmkontakt mellan fjädrarna d och e. Af dessa stod d i förbindelse med jordledning och e hade en ledning till ett kol f. Från kolet g var ledning dragen till belysningsledningens ena bransch och å ledningen var en motståndsspiral h (tagen ur ett kopplingsnöre) inkopplad, på det att säkerhetsmetallen icke skulle smälta och omintetgöra anläggningens effekt. På 3 st. i träskrifvan fästade skruvar stod en bleckburk af omkring 16 cm. höjd och 9 cm. diameter. Denna burk var fylld med bensin till omkring 2 cm. från kanten och locket var stadigt nedtryckt.

Det rum å vinden, där öfverkopplingsplinten finnes, har ofvanpå den vanliga brandbotten dubbla trägolf med omkring 25 cm. mellanrum. Under en lucka i det öfre stod apparaten några få cm. från tusental parafinerade och med tjärband lindade ledningstrådarna. Vid upptäckten och aflyftandet af bensinburken hade ljusbågen mellan kolspetsarna full styrka och ebonitisoleringen å stiftet j braun på grund af hettan i kontaktpunkterna. Träskrifvan kolade under ljusbågen och burken var ljum. Därjämte hade h varit så het att en trätrumba, hvarti ledningen doldes, på en punkt var genombränd.

Då ett stort nummer gjorts af den explosions- och brandkatastrof, som varit »oundviklig», om attentatet ej i rätt ögonblick upptäcktes och afvärijts, hafva en del experiment utförts vid brandstationen i närvaro af telefon- och telegrafjämsstemän, kontrollanten å eldfarliga vätskor, statens kontrollant å elektriska anläggningar, magistratsledamöter m. fl. En apparat af alldeles liknande beskaffenhet och samma koltjocklek tillverkades och samma burk, som attentatsmannen användt, anbringades på dess plats. Apparaten öfvertäcktes af en trälada i höjd motsvarande afståndet mellan de nämnda golven och alltsammans inneslöt i ett rum, som kunde vid en eventuell gasutveckling i tättelhet mosvara det å vinden varande. Försöket visade, att ebonitisoleringen å stiftet l gemast antändes, ljusbågen mellan kolspetsarna förmådde något uppvärma bensinbehållaren och kolade träskrifvan. Därefter blef afbrott i ljusbågen, då kolen brunnit så långt, att afståndet blef för stort. Explosion eller antändning skedde ej, oakadt försöket upprepades.

För att erfarra hur det skulle gestalta sig i fall ljusbågen varit af tillräcklig varaktighet, placerades en burk af ungefär halfva nämnda storlek öfver en spritlampa, som antändes. Efter 5 minuters förlopp

började bensinen helt lugnt brinna med en meterhöjd låga, som fortför till dess burkens innehåll var slut. Därpå gjordes ytterligare ett dylikt försök med användande af originalburken och träladan ställd däröfver. Förloppet blef detsamma med antändning först efter 10 minuter. Träladan fattade naturligtvis eld.

Det å bensinburken bildade sotet visade tydligt, att något spar af explosion icke förekommit, enär sotet var bortspadt från locket kants kant nodat, tydligen utvisande, att bensinångorna trängt sig nedåt och utströmmat såsom antydes vid k å figuren. Därvid antändes ångorna af spritlagan.

Huruvida liknande tändning verkligen kunnat uppstå, om ljuslagan fortsatt är dock ej konstateradt. Enda sannolikheten för explosion synes således varit, om de utströmmade bensinångorna förmått fylla rummet till explosiv blandning, som blifvit tänd.

Att en eldsvåda kunnat följa är dock sannolikt, om ej af explosion så af de nämnda kolningarna i träverket, och skadan å ledningarna hade, äfven utan större eldsvåda, med all säkerhet blifvit betydande.

Hernösand. Brandchefen N. Lindmark som den 17 april fyllde 40 år, uppvaktades af brandkarens personal, som till honom öfverlämnade en gifva af ett rök- och skriftställ af oxidieradt silfver med inskription.

Norrköping.

Bruket Holmens nya brandstation i Norrköping är nu fullt färdig och har den 8 maj slutesiktats och afprovats i närvaro af brandstyrelsen, brandchefen, delegerade för Tarifföreningen samt inspektörer för Städernas allmänna brandstodsbolag och Allmänna brand.

Brandstationen är belägen i närheten af ingången till fabriksområdet från Kvarngatan och till det yttre mycket anspråkslös — den utgöres blott af ett litet envånings tegelhus med stora, breda dörrar å hvardera gäveln och tre fönster på vestra långsidan — men är det oakadt mycket effektivt. Den af en stark elektrisk motor dragna pumpen kan nämligen lämna tio kraftiga vattenstrålar, men vid profningen nöjde man sig med åtta. Strålhöjden beräknades till 45 å 50 meter och strålarnas längd 70 å 75 meter, då man använde munstycken om dels 25 och dels 31 millimeter. Trycket i de åtta slangarna uppgick till 8 kg. pr kvadratcentimeter, men steg, då ett mindre antal slangar användes, till 15 kg.

Pumpen från Ludvigsbergs verkstad är konstruerad att lämna 4,500 liter vatten i minuten, men dess kapacitet vid afprofnigen beräknades till 5,500 å 6,000 minuter. Stationen har äfven sex slangkärnor, medels hvilka slangar kunna utläggas på en ganska stor sträcka. Så t. ex. utfördes ett prof. hvarvid slangar utlades ända upp till Bergs fabriker, hvilka numera äfven tillhöra Holmens bolag. Inalles förfogar man öfver en sammanlagd slanglängd af öfver 1,000 meter. Den nya brandstationen blir helt visst till ovärderlig nytta äfven om eldsvåda uppstår i grannskapet.

Svenska brandmannaförbundet

afhöll den 22 och 23 april sitt 4:de förbundsmöte å Bergsskolan i Falun. Mötets ordförande var öfverbrandmäst. Klaes L. Carlsson, Göteborg.

Frågor och svar.

19 städer voro representerade af ett 30-tal ombud. Efter hälsningstal föredrogs styrelseberättelsen, som bl. a. meddelar, att förbundets ställning inåt och utåt har varit mycket god och visar, att detsamma arbetssätt varit det riktiga. Förbundet bestod den 1 jan. i år af sammanlagt 593 medlemmar, fördelade på 19 afdelningar.

Revisionsberättelsen föredrogs. Inkomsterna ha utgjort kr. 1,195: 96 och utgifterna kr. 1,207: 52; en balans således på kr. 11: 56. Stipendiefonden visade i inkomster kr. 649: 16 med en behållning af kr. 647: 81. Brandmuseets inkomster belöpa sig till kr. 750: 73 med en behållning af kr. 742: 23.

Ansvarsfrihet beviljades.

En bordlagt fråga om bildande af en änke- och pupillkassa återremitterades för utredning till Karlstads brandmannaförening.

För förbättrande af brandväsendet å landsbygden beslöt mötet att tillsätta 17 konsulenter, som skola tillhandaga kommunerna med råd och upplysningar om brandväsendets organisation.

Det beslöt att tillsätta en kommitté för att sätta sig i förbindelse med Stockholms stads brandchef och Svenska brandchefsföreningen för att höra deras yttrande i fråga om bildande af en brandmästarekola samt åstadkommande af en handbok för brandmän.

Vidare beslöt att förbundets tidning skall bli obligatorisk för medlemmarna.

Kl. 4 e. m. hölls exercis på brandstationens gård samt uttryckning. Kl. 1/2 7 samlades man åter å Bergsskolan, hvarvid olika slags utrustningspersedlar (såsom uniformer, kaskar, karbinhakar) demonstrerades.

Ordföranden höll därpå ett föredrag belyst med skioptikonbilder, om »Förbränningsmotorer och något om desamma användning i brandväsendets tjänst». Härvid framhölls att motormaskinerna snart nog med eller mot vår vilja uttränga ångmaskinerna, hvilka i brandväsendet förut ansett sig som envaldshärskare.

På tisdagen fortsattes förbundets årsmöte.

Bland mera allmänna frågor, som behandlades, må nämnas en motion om ändring af titlar inom vissa brandkårer.

I sammanhang härmed diskuterades äfven uniformsfragan.

En motion om hvad förbundet kan och bör göra för höjande af och förbättrande af brandväsendet i mindre och medelstora städer föranledde mötet till ett uttalande i enlighet med styrelsens förslag.

Från Falu brandmannaförening förelåg förslag om anskaffande af förbundsmedalj i guld och silver samt ev. brons att tilldelas dem, som i Svenska brandmannaförbundets verksamhet inlagt de största förtjänsterna. Motionen afslogs delvis under motivering att den vore för tidigt väckt.

Det beslöt att länsombudskapet skulle slopas.

Budgetförslaget för 1913 slutade på kr. 1,250 och godkändes.

Mötet beslöt att 1913 års förbundsöte skall förläggas till Jönköping.

Till förbundets ordförande omvaldes öfverbrandmästare Klaes L. Carlsson.

Kl. 5 demonstrerades från brandtornet apparater och tillvägagångssättet vid räddning med lina från fönster och afsatser.

Äro inom stad belägna och på planlagt område uppförda K. Maj: och Kronan tillhöriga byggnader underkastade i stadens brandordning fastställda föreskrifter för sotning? Eller med andra ord: skall sotningsarbetet inom dylika byggnader utföras af den sotare, inom hvars distrikt byggnaden ligger eller hafva vederbörande rättighet att anförtro sotningsarbetet åt hvem de vilja: en postmästare åt en brefbärare, en telegrafstationsföreståndare åt en vaktmästare o. s. v.

W. m.

För sådan fastighet, för hvilken beviljning ej erlägges, skola enligt k. förordningen angående kommunalstyrelse i stad § 57 stadsutskylder ej påföras. Emellertid viddkändes staten år 1897 utöver den ersättning för begagnande af kommunala anstalter, som under form af afgifter för vattenledning, belysning o. d. ifrågakom, särskildt bidrag till kommunen i 18 städer (se bil. V litt C. till kommunalskattekommiténs betänkande 1900). Dessa pålagor utgingo till olika ändamål såsom gatuläggning, väglagning, lyshållning, brandvakt, aflösning af fastighetsonera, *sotning** och renhållning. (Sveriges kommunallagar af Konrad Hagnan). Häraf synes framgå, att, då staten betalar utskylder för sotning, arbetet också bör verkställas genom vederb. sotarmästare. Dock må erinras om att i statens järnvägars byggnader verkställs sotning af verkets egen personal. Dess byggnader äro ju också belägna på järnvägens eget område.

En ny tillämpning af en gammal idé.

Ur Fire and Water.

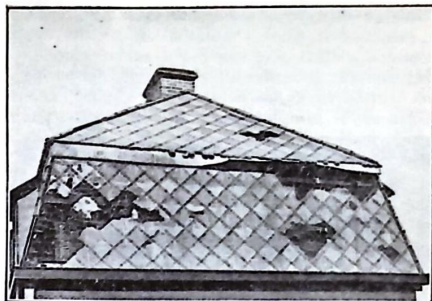
»Vid det allmänna införandet af motordrift och motorsprutor vid brandkårerna finnes en benägenhet att förbise värdet af de af hästar dragna ångsprutorna och flerstädes säljer man dem eller skjuter dem åt sidan. Emellertid borde erfaret brandbefäl icke glömma de tjänster, som göras af ett så pålitligt redskap som en modern ångspruta, det mest kraftiga och samtidigt minst kombinerade pumpredskap, under en gifven vikt, som någonsin blifvit satt i brandkårens tjänst.

Få städer kunna sammingsenligt erkänna, att de hafva redskap nog till bekämpande af mycket stora eldsvådor, eller en tillräcklig reserv för oförutsedda behof. Jag anser därför, att man, om man i tjänst insätter motorfordon, bör sätta alla goda befintliga ångsprutor i reserv och i händelse af en andra larm-signal eller en ovanligt stor eldsvåda kunna de hakas fast vid motorerna och föras till eldsvådeplatsen mycket fortare och mycket säkrare än nu är möjligt med hästar. På detta sätt erhåller man en värdefull tillökning i pumpkapaciteten utan att behöfva nedlägga stora kostnader för uppköp af hästar.

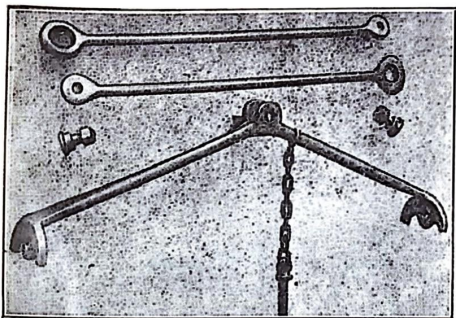
Detta är icke längre teoretiska funderingar, ty jag har till fullo bevitnat planens praktiska användning vid vår egen kär. under de mest vanskliga gatu-förhållanden, den lifligaste trafik, de trängsta gator, som jag kunde finna, med passage genom den mest sammanträngda trafik, uppför och nedför backar på 12 % lutning och allt med fullkomlig framgång. »Bogserandet» tyckes liksom stadga motorn och förhindra slirning på smutsiga gator.»

*) kurs. af red.

Då det kanske kan intressera Tidskriftens läsare att se huru det tager sig ut bifogas härmed en fotografi visande motorsprutan som »häst» för en Shand-Mason-ängspruta, alltsammans utrustadt med sin normala besättning af manskap, klart för utryckning. Dessutom medföljer en foto af de enkla tillkopplingsanordningarna för ändamålet.

Oförodrligen alarmerades brandkåren, men tillföle felaktigheter i brandtelegrafledningen gingo signalerna icke fram, hvarigenom brandkåren icke ankom till brandstället förrän minst 1/2 timme efter brandens upptäckt. Detta oaktadt hade elden ännu icke förmått genomryta yttertaket, och först sedan brand-soldaterna med stor ansträngning lyckats med sina yxor slå sönder de ännu starka och sega eternitplattorna och innanför varande starkt förkolnade brädpanel, slog elden ut genom taket på flera ställen, men släcktes inom 20 minuter med vattenstralarne från de utlagda slangarne. Tillfölje af brandmanskapets obekantskap med takmaterialet bearbetades detta med slag af yxhammaren istället för att det bort brytas bort genom yxeggens inskjutande mellan plattorna. Härvid sprängdes de upphettade plattorna sönder så att flisor därav yrde omkring brandsoldaterna. Flisorna vore dock ingalunda så varma, att de kunde antända eller af sådan beskaffenhet att de skadade brandmanskapet.

Hufvudjärnet är stunt fästadt vid chassixsens bakre del genom två bultar. De två dragstängerna fasthakas på ängsprutans springbåge samt fästas vid det gaffelformigt delade föreningsstycket genom en sprint. Någon förändring på motorfordonet eller sprutan behöfves icke.

Ängsprutan och motorsprutan måste naturligtvis vara försedda med kraftiga bromsar. De kunna sammankopplas och skiljas på ett par sekunder. Det hela styres lätt och väl.

Eternit.

Angående detta takmaterials förhållande vid en den 12 April timad eldsvåda i en villabyggnad i Strengnäs meddelas af brandchefen följande:

Villans tak är ett mansardtak, täckt med röda och grå 40 × 40 cm. stora och ca 4 mm. tjocka eternitplattor i diagonal täckning på ospåntad brädpanel utan pappundertak. — Angående eldens uppkomst och orsak har utrönats, att en plåtslageriarbete sysslade med fastlödning af silkors öfver stuprörens mynningar i vattenrännan vid takspränget.

Vid lödningen använde plåtarbetaren en vanlig lödkolfslampa, och kan eldens uppkomst icke hafva orsakats på annat sätt än att denna lampa ställts så nära den innanför eternittaket i vattenrännan nedskjutande träpanelen, att densamma hunnit af lampans låga antändas. Elden hade sålunda haft god tid att gripa omkring sig inuti mansardvindens torra trädvirke, innan dess tillvaro upptäcktes af villaägaren, då han kom för att tillse plåtarbetaren. Rök syntes då redan framtränga emellan eternitplattorna.

Nyanskaffning.

Karlsborgs fästning har beställt en transportabel benzinmotorspruta för 550 minutlitrer från Allmänna Brandredskapsaffären i Stockholm.

Hagalunds municipalsamhälle har i samband med sin i dagarne färdiga vattenledning infört Idealkopplingssystemet för sitt brandväsende.

Sundbybergs köping, som infört vattenledning i samhället, har i samband därmed ordnat sitt brandväsende med modern redskap. Slang- och redskapskärror, idealkopplingar, mekaniska idealbrandposthufvud, reglerbara strålrörsmunstycken samt personlig utrustning, såsom manskapbälten med bälthakar, brandrockar, handlinor, kaskar etc. hafva levererats af Allmänna Brandredskapsaffären i Stockholm.

Örebro. Vid statens centralverkstäders förrad har uppförts en storre pumpanläggning, och hafva såväl de 100 mm. slangslangarne som de 63 mm. tryckslangarne försetts med idealkopplingar etc. från Allmänna Brandredskapsaffären i Stockholm.

Strålkastare för Dissousgas på automobiler och bilar fändas och släckas numera från förareplatsen eller andra platser när som helst under gång genom ett bepröfvadt, patenteradt sätt, som inköpts af Allmänna Brandredskapsaffären i Stockholm. I Stockholm äro såväl brandkårens som polisens automobiler utrustade med dylika, som tjänstgöra till utmärkt be-läthenhet.

Årsredogörelser.

Uppsala. Brandkåren har under år 1911 varit allarmerad 36 gånger, däraf för eldsvådor eller tillbud till dylika 20, förmodad eldsvåda 3, soteld 4, kontakt 2, falskt larm 4 samt inspektion 3 gånger.

Sammanlagda beloppet af utbetald brandskade-ersättning utgör kr. 12,328: 88, däraf för fastigheter kr. 6,468: —.

Stadskassans utgift för brandväsendet var 37,983.35 kronor.

Litteratur.

Översikt öfver Brandsläckningsväsendet i Sveriges städer, köpingar och municipalsamhällen samt en del andra tätare bebyggda platser upprättad af Tarifföreningen efter uppgifter från brand-cheferna. År 1911.

Svenska Stadsförbundets Tidskrift, häfte 2, 1912, innehåller en afven för herrar brandchefer intressant artikel rörande nor-mer för olika slags ledningar placerande i gata.

Forsikringstidende, no 8, 1912, innehåller redogörelsen för en tvist angående utbetalning af brandskadeersättning efter en eldsvåda, försäkrad genom användande af fotogen för tändning af spiseld.

Brandturen, no 4, 1912, lämnar med anledning af Helsing-fors 100-års-jubileum som hufvudstad en synnerligen intressant redogörelse för utvecklingen af stadens brandväsende från den tid, då staden hade 4,000 innevanare, en rådmän som brand-inspektör, en nattvakt, en »större» slangsputa, 2 mindre do och 8 st. mekaniska handspuruter af trä.

Gebäudeblitzableiter af Ingeniör O. Kirstein, Berlin 1911. Pris 1: 50. Ph. L. Jung, Buchhandlung, München 7.

Arbetet, som är utgivet på uppdrag af Landfeuersozietät der Provinz Brandenburg, undviker berömvärdt nog att gifva en massa onödiga teoretiska framställningar, utan behandlar sitt ämne synnerligen praktiskt och ändamålsenligt. Särskildt fram-håller förf. hurusom en åskledare-anläggning ingalunda är en så dyr apparat, som man förr gjort den till, enär man numera ut-bytt de dyrbara materialer, som då ansågos nödvändiga, mot sådana af vida billigare slag. Arbetet omfattar förutom en helt kort inledning, i hvilken redogöres för luft- och jordelektricitet, urladdningar m. m., flere underafdelningar såsom olika åskledare-system, material, förbindningar mellan de olika materialen, led-ningarnas diameter, uppfinnare-ledningar, ledningar å byggnader, anslutning till metalliska delar af byggnader, förbindelse mellan byggnads- och jordledning, jordledningar, utförande af åskledareanläggningar.

Slutligen framhåller förf. vikten af att bestående anlägg-ningar underkastas kontroll samt redogör i detta sammanhang för de därtill egnade instrumenten samt rekommenderar att upplägga profnings-journaler.

Som afslutning på arbetet anför förf. en statistisk fram-ställning af faran för åskslag i Tyskland.

Arbetet, som omfattar 51 sid., är försedt med 46 illustra-tioner.

Lyn og Lynafedre av Artillerikapten I. Ernst, Villh. Priors hofbohandelt, Kjøbenhavn, 1905. Pris 1: 50. 96 sid.

För dem, som på grund af det tyska språket skull af-skräckas från att anskaffa Kirsteins ovann refererade arbete, vilja vi rekommendera kapten Ernst's lilla bok, som behandlar samma ämne, ehuruval de båda arbetena i sällspord grad äro egnade att komplettera hvarandra.

Förf. disponerar sitt ämne i följande underafdelningar: åska och åskledare; åskvädersdagar; faran för nedslag; skada

genom åskslag; elektriska urladdningar; blixtpografier; själf-induktion; kapacitet och ledningsförmåga; erfarenheter; exempel på metallledars förhållande; konstruktion af åskledare; träl; elektriska luttledningar; undersökning af åskledare; försöks- och modell-åskledare enligt nåtsystemet; åskledares utbredning; kurs för handverkare på landet.

Såsom bilagor till arbetet följa: förslag till reglemente för åskledareanläggningar; berättelse ang. försöks- och modellanlägg-ningarna efter nåtsystemet (kommitténs berättelse); samt slut-ligen vägledning vid uppgörande af förslag till kostnadsberäk-ningar, konstruktion, anläggning och undersökning af åskledare.

Arbetet är försedt med 37 synnerligen väl utförda och in-struktiva illustrationer.

»Die Entwicklung des Feuerlöschwesens in den Städten und Ländern Oesterreichs», omnämnd i no 3, sid. 36, rekvideras hos Herr Gerlach & Wiedling, Wien, Österrike.

Händt.

Maj.

1330-talet. Stockholm. »Elden gick ej allenast öfver hela staden utan och förbrände sticket».

1525; 13. Visby. Låteckarne landsäte, medan borgarna på Pingst-dagens morgon voro i kyrkan, folk, som plundrade och antände staden, hvars norra del med St Nicolai kloster, St Gertruds kapell och St Olofs kyrka afbrann.

1612; 24. Under belägring af Elfsborgs fästning utbryter en elds-våda inom fästningen, som måste gifva sig åt danskarne.

1661; 10. Brandörning för Stockholm utfärdas.

1697; 7. Stockholms slott, »Tre Kronor» nedbrinner.

1702; 16. Uppsala. Storbarn; $\frac{3}{4}$ af staden nedbrinna.

1730; 29. Berlin. Petrikyrkan träffas tre gånger af blixten samt nedbrinner med alla minnen från Berlins äldre tid; därjämte brunno 44 hus.

1771; St Petersburg. Storbarn, som förstörde de flesta husen vid 10—13 linien på Wasili-Ostrow.

1772; 11. Amsterdam. Teater Shouwborg nedbrinner; 25 per-soner omkomma.

1818; 28. Berlin. 1 yngling och 1 flicka brännas å bål som straff för 45 mordbrandsanläggningar med en skade-summa af 300,000 thaler.

1842; Hamburg. Större delen däraf nedbrinner.

1845; 25. Kinesiska teatern i Kanton nedbrann, hvarvid 1670 personer omkommo och 1700 skadades.

1847; 1-2. Stockholm. Den Tournairska manegen på Djurgården nedbrinner.

1847; 14. Skånska städ. br. fören. till försäkr. af lösegendom får sitt reglemente.

1850; 4. San Francisco. Storbarn.

1852; 23. Förordning om kommunalstyrelse i Stockholm.

1852; 28. St Petersburg. Storbarn; spannmålsmagasin, kaser-ner, saluhallar m. fl. hus brunno ned.

1863; 7. Barcelona. Theater Ristori, Colizeo och Cirkus ned-brinna.

1863; 24. Helsingfors. Stadsteatern nedbrinner.

1865; 19. Stockholm. Djurgårdsteatern nedbrinner.

1866; 18. Brand- och lifvörs. bol. Sveas bolagsordning stadfäst.

1866; 21. New York. Operan och omgifvande kvarter nedbrinner.

1871; 24. Paris. Storbarn under kommunardupproret. Brand-kärerna i London, Bruxelles m. fl. städer sände hjälp.

1872; 8. Grand Rapid, U. S. A. Operan och European Hotel m. fl. hus nedbrinna.

1872; Tientsin. Kinesiska teatern nedbrann och 600 per-soner inmebrändes.

1873; 3. Köpenhamn. Cirkus i Gyldenlövs bastion nedbrinner.

1870; 30. Boston. Storbarn.

1874; 8. Brand och byggnadsstadgorna för rikets städer utfärdas.

1879; 27. Rabbitspits provfades första gången (i Berlin).

1881; 20. Malhö teater nedbrann.

1887; 25. Paris. Opera Comique nedbrann; 115 personer om-kommo.

1893; 1. Kristinehamns brand.

1897; 4. Paris. Basarbrand, Rue Jean Goujon; 124 personer omkommo.

1911; Akershot, England. Teaterbrand.

1911; 9. Jamagata, Japan. 1,000 hus nedbrinna.

1911; 11. Giring, Rytska Asien. 8,387 hus nedbrinna.

1911; 15. Orwin, Ryssland. 600 hus nedbrinna.

1911; 30. Umeå. 11 gårdar och 1 fabriks nedbrunno; förlust ca 400,000 kr.

1912; 9. Lysekil, 5 gårdar nedbrunno.